

iz zakristije. In komaj so se upali dihati, ko se je pred oltarjem obrnil, šel počasi s pogledom čez nje in z jasnim, čeprav čudno zamolklim glasom izpregovoril:

»Mir vam bodi!«

In čudne so bile besede, ki jih je izrekel potem. Ne kakor so bili vajeni doslej, da razumeš vsako, drugo za drugo. Nego kakor da je govoril nekdo iz daljave, da skoro že ne čuješ posameznosti, a vendar veš, kaj pripoveduje.

In to so vsi slišali, da ni bilo nič prošnje v teh besedah in nič priporočila. Nego napoved in zapoved, kako bo odslej zanaprej. Bo pa tako: Nič več nespametnih preprirov in sporov zaradi smešnih stvari, vsakemu smešnih razen prepiračem samim, ki se jim že vse smeje zunaj po svetu. Svet da je namreč tak: kjer vidi, da se gode ali izbojujejo pametne stvari, sodi, obsoja, a smeje se ne; če se pa smeje, je znamenje, da so res smešne. Tako se veliki ljudje smejejo otrokom, naj ti že modrujejo ali se kregajo. Ljudje zunaj po svetu pa imajo ljudi izven sveta živeče, živeče stran od velikih cest in

železnic, trgov in mest, za nekaj takega, za kar veliki ljudje otroke. In več ali manj tudi po pravici. A kateri oče ne bo svojim otrokom branil, da bi na svojo škodo delali tujim gledalcem in poslušalcem kratke čase? Saj mora biti njega samega sram, ko je njih oče. Ni treba, da bi mu jih svet hvalil, in lahko tudi, da res ni za kaj; ali od tega do onega je veliko korakov. In tako da sklepa svoj prvi pozdrav, kakor ga je začel, s pozdravom Gospodovim: »Mir vam bodi!«

Potem je šel pod oltar in je molil. In s skoro plahim glasom so ljudje molili za njim. Zakaj to so čutili: tudi ta je bil iz sveta in njegove oči so se pravkar upirale nanje s pogledom, kakor jih je baje gledal od tam zunaj svet. Osramočeni so bili, — osramočeni pred seboj in drug pred drugim, da si skoro niso upali pogledati v oči... Samo stari Koren je rekel potem kakor v zadregi in od daleč: »Ta zna pa pod kožo ščipati in klati.« ... Ali kakor so to vsi čutili, jih je bilo celo sram, da bi o tem govorili... (Dalje.)

Kralj Asram.

France Bevk.

»Vedi, o Asram, kralj naše nebeško lepe dežele, luč naše ljubezni, da sem tudi jaz kralj, čeprav si komaj upam pred tvoje obličje. Modrost je moje kraljestvo, misli so moja dragocenost. Dovôli, da se ti ne približam ko berač, ampak kakor kralj kralju, in ti darujem dragocenost svojih misli.«

Asram, bogati kralj bogate dežele, je sedel na mehki preprogi, maziljen z najdražjimi dišavami. Jutra in je pušil iz dragocenega čibuka. Ves dvor je zatrepetal, ko je zaslišal besede ponižnega hlapca. Zamorka je povabila pahljačo, ki je pahljala z njo obraz svojega gospoda, vročega mrzlo ko led in srepro ko sulica.

»Tvoj služabnik Duban se je drznil spregovoriti te besede. Blagor mu, ki govori po svojih mislih in svojem srcu in se ne boji smrti. Stokrat bolj blagor tistemu, ki je po svoji plemenitosti močnejši ko besede, katere govori kraljestvo; ta je najpravičnejši pred Alahom...«

Asram ni umaknil ostrega pogleda. V obrvih se je zganila skrivna misel in izgínila.

Duban pa je pal na obraz in zatulil, ko da je

ranjen. Z desnico je segel za pas, izvlekel nož in ga podal Asramu.

»Prebodi me, o Asram! Bodi usmiljen!«

Asram ni iztegnil roke po nožu, ki je pal na preprogo.

»O Asram, luč mojega življenja! Ti, ki nisi mogel gledati sramote dežele Adšam, ki se nisi bal dvoglavega tirana in si ga premašal. Vsi te častimo! Pesek naše zemlje te časti, konji tebi v čast rezgečejo, naše žene mislijo samo nate, morje tebi šumi...«

Premašal si silo ognjišča, žeje in vetra in si se okitil s krvjo, naše mesto si okrasil z glavami Adšamov. Ni te zadržala reka Itis, ne bele gore, ki nimajo ne vode ne trav. Vzel si od zlata in dragih kamenov, oblačil in vsega. Pod solncem ti ni enakega!

V deželi Adšam je osvobojeno ljudstvo plesalo pred teboj:

„Hvala ti, Asram! Rešil nas si grdega kralja, sunil nasilnikovo nogo z našega tilnika. Solnce naj ti sije, dež naj te blagoslavlja! Rešitelj! Rešitelj!«

Duban je utihnil. Asram mu je namignil, naj vstane. Vstal je in Asram je dejal:

»Govóri, Duban! Govóri, da mi raztajaš srce. Moja roka je pijana od meča...«

»O Asram, Asram! Govoril bom ko kralj kralju, dal ti bom svoje dragocenosti. Ljudstvo, ki te je hvalilo z bobni in rogovi in ti pelo, misli danes z grozo nate. Tudi tem si vzel oblačila. Glave, nasajene na kole obzidja, so tudi izmed mož in mladeničev osvobojenih, o Asram. Nisi uničil groze, povečal si jo.

Ali je vredno iti v boj zato? Ali je vredno zato krvaveti?

Gaji bi večno cveteli, da bi jih meč ne posekal nikdar.

Ljudstvo Adšama, osvobojeno izpod dvočlana, štirioklega kralja, nanovo usužnjeno in osramočeno od tebe, Asram, ti sporoča to-le bajko:

V daljni deželi Fars je živel najsrečnejši in najbogatejši izmed kraljev, ki mu je bilo ime Sindibad. Njegova slava je bila tolika, da so še v sanjah šepetali njegovo ime. Častili so ga po božje. Neizmerne so tvoje dragocenosti, o Asram, dragocenosti Sindibadove so bile neizmernejše. V zlatu in škrlatu se je kopal. Kadilo se je dvigalo pred njim. Najdražje jedi so mu donášali, najlepše ženske so mu stregle. Njegovi vrtovi so bili raj, njegove palače bajka. Na rokah so ga nosili, vsi rodovi so se mu klanjali, od Jutra do Večera.

Imel pa je kralj Sindibad sužnjo, hčer premaganega kralja Adšiba, ki ji je bilo ime Nahar. Bila pa je Nahar silno lepa. Njena polt ko srebro lune, njeni lasje ko črni oblaki, nje oči ko jezero.

Sindibad je bil v svoji neskončni slavi in v svojem neizmernem bogastvu nesrečen v dno duše. Noč in dan je mislil na lepo Nahar.

Daroval ji je najlepših tančic, zlata in dišav ter sužnjic, ki so ji stregle. Odkazal ji je najlepše sobane, najkrasnejši deli vrta so bili njeni. Če bi rekla, naj ji dá pol kraljestva, dal bi ji bil pol kraljestva.

Nahar pa ni vzela ničesar. Ni pogledala svojega gospoda in ni izpregovorila besedice. V žalosti je razpletla lase čez svoj obraz.

Ponižal se je Sindibad do sužnje in ji je dejal: »Ljubi me, o Nahar!«

Nahar pa je rekla: »Sovražim te. Onečastil si naš rod. Zaprl si mene in očeta. Sovražim te!«

Sindibad se je nagnil do nje: »Karkoli hočeš, ti dam; ljubi me!«

Ona pa je rekla: »Sovražim te. Če mi daš kraljestvo, a ne daš svobode: nisi dal ničesar. Nate naj padejo naše solze in naša kri!«

Sindibad je postal zelen od jeze, stisnil je pesti in siknil skozi zobe v veliki strasti: »Moja si! Vzajem te, kadar se mi poljubi. Zaprem te v zemljo brez jedi, da te snedo črvi!...«

Nahar ga je pogledala: »Trikrat bolj te zdaj sovražim!«

Sindibad jo je ljubil in ni izpolnil grožnje. Njegova očeta je izpustil in ga obdaril po kraljevsko. Nahar je ostala temna. Izpustil je še vse može njegovega rodu in vso živino, pol uropanega blaga jim je dal na pot.

Vprašal jo je: »Ali me sovražiš, Nahar?«

»Sovražim te, ker te sovraži moj oče. Njegovi lasje sivijo, v starosti ga je napolnila žalost za menoj.«

Sindibad je videl, da je vse zaman. Položil je roko nanjo in jo vzel po svoji volji. Bil pa je razljučen v svojem srcu, ker mu je ležala v naročju kakor mrtva. Kadarkoli je na vprašanje dvignila pogled, je znala en sam odgovor: »Sovražim te!«

Sindibad ji je dal vse časti, kakor jih ni imela nobena izmed ženâ. Slovela je v dobroti, v lepoti in modrosti daleč naokrog. Peli so o nji, primerjali jo solncu in blagodejnemu dežju in blagemu vetru.

— O Sindibad, blagor, ki ti sladi življenje Nahar, ki je luč med ženami tvojega ljudstva.

— Blagor kralju, ki ga boža tako lepa roka, ki ga zro najkrasnejše oči... Blagor...

Tako so peli pevci pred njegovimi dvori, hoteč se prikupiti kralju.

Sindibad pa je mislil, da je umrlo sovraštvo med njim in Nahar. Plaval je v veselju. Dal je pripraviti veliko veselico in pojedino.

V srcu sužnje Nahar pa je tlela iskra, ki ni ugasnila, večnoživa iskra. Čakala je dneva, da se maščuje. In ta dan je prišel.

Na kraljevo željo so se dvignili vsi rodovi in prihiteli v mesto, da se naužijejo radosti. Govorili so, da bo teklo najbolje vino v potokih in bo dala prelepa Nahar vsakemu lepo besedo in goreč pogled.

Tudi svojemu rodu je naročila Nahar, naj pridejo najvrednejši izmed sinov in naj priženó živino in prineso mehove z vinom, a naj vina ne pijó. Razumeli so Nahar in so prišli.

Premajhne so bile palače in premajhni so bili vrtovi. Pečeno meso je dišalo, vino se je zlivalo po tleh, dišave so gorele v visokih žarnah. Pevci so peli pesmi, vse na slavo kralju in lepi sužnjici Nahar, ki je bila oblečena v najlepša oblačila, pomaziljena z najdragocenejšimi mazili, lepa ko roža Jutrova. Vsak hip je nalila kralju kupico, ki je od sreče pil. Dvignila se je, zamahnila z roko in dejala:

„Pijte, sinovi! To vino vam nalivam jaz. Danes ljubim vas vse!“

„Lepa Nahar naj živi!“ so vzklikali od veselja in pili. Šum se je razlegal v puščavo, kjer so lajali splašeni šakali.

Le sinovi iz rodu sužnjice Nahar niso pili. Vprašali so jih, čemu ne odvežejo mehov in se ne veselijo ž njimi, ko je hči njih rodu prva v kraljestvu.

Ti pa so dejali, da je vino premočno in da čakajo do večera, ko odvežejo mehove in nalijejo vrče.

Približala se je noč in bili so pijani. Prižgali so baklje in zakurili ognje. Hripave pesmi so došle v noč. Zahtevali so žensko in močnejšega vina.

Tudi Sindibad je bil pijan in je zrl z vodenimi očmi v Nahar, ki se je bila vina le parkrat dotaknila z ustnicami, in je dejal:

„Daj mi svoje telo, o Nahar!“

Nahar pa je rekla z zasmehom: „Daj mi telo, Sindibad! Danes te ljubim jaz, danes govorim jaz! Daj mi telo, svoje mrzlo telo, z rdečo rano v životu...“

Sindibad in vsi, ki so bili pijani, niso razumeli besed. Nahar pa je zavpila: „Kje ste, sinovi mojega očeta? Razvežite mehove, da vidimo, kakšnega vina ste prinesli!“

Sindibadu pa je rekla: „Mojo kri si pil, moja čast si blatil. Moj oče se je v bridkosti postaral. Sovraštvo v mojem in njegovem srcu ni pozeblo, koprnenje po svobodi ni skopnelo. Kraljestvo je pijano. Nihče ne more držati meča! Tvoje telo hočem, o Sindibad, mrtvo, polno ran! Ali me ljubiš, o Sindibad?“

Sindibad je odprl oči in hotel zakričati. Zgrabil je za bodalo, pa mu je omahnila roka. „Kača!“ je hotel sikniti, pa se mu je jezik zapletel. Pot mu je stopil na čelo. Vrgel se je pred Nahar.

Nahar pa se je krohotala: „Sinovi mojega očeta, ali ste razvezali mehove? Napijte se! Izročite mi telo Sindibadovo!“

To je dejala in slekla kraljeva oblačila in oblekla svoja.

Sinovi njenega očeta in njenega rodu pa so razvezali mehove in potegnili iz njih kopja in meče... Krik je prepregel nebo in noč, kri se je pomešala z vinom...

Ko je ležalo mrtvo truplo Sindibadovo pred lepo Nahar, je dejala:

„Ne sovražim te več, o Sindibad!“ —

Vedi, o Asram, to je povest, ki jo izročča tvojemu srcu rod Adšama po Dubanu, modrecu.«

Ko je Duban prenehal, je zrl Asram temno in molčal. Modrec pa je povzel besedo:

»V prilikah sporoča ljudstvo Adšama težo svojega srca, da ne pade nate sila večnožive iskre. Zvezde padajo, usužnjeni rodovi ne padajo. Vsak dan enkrat je zopet poldan in pride solnce. Stori, da ne boš velik po svoji moči, ampak po plemenitosti in modrosti. Modrost pa ljubi mir in ljubezen, o Asram.

Tvoj suženj je govoril, o kralj. Sodi ga po svoji milosti, usmrti ga po svoji razsodnosti!«

Dejal pa je Asram: »Vstani, Duban! Sedi in kraljuj z menoj! Vzemi od ljudi in blaga dežele Adšam, karkoli hočeš in stori po modrosti.«

Dvor je zavriskal, mesto je zvedelo v hipu, sli so šli po deželi: »Blagor! Modrec nam vlada!«

Duban pa je pel, poljubovaje prah Asramovih nog:

»Nova doba je nastopila, ne krvi, ampak cvetja. Vriskajte, ki ste ostali živi!

Najmočnejši kralj si! Tvoja velikost se ne meri od Vzhoda do Zapada, ampak v globino src.

Najbolj blagor tistemu, ki ga časte in hvalijo usta premagancev, o Asram!«

Zapuščena.

V kamrico mojo je mrežica pala,
mrežica, ki jo Marija je stkala,
ko je zibala sinčka Jezusa.

Po rožicah bledih tajnost hodi,
v srcecu mojem skrivnost blodi,
skrivnost Marije in Jezusa.

Prinesel je kapljice krvi šumeče
dih južnega vetra v naglje rdeče —
moje srce je žalostno!

Moje ubogo telo skrivnosti nosi,
moje ubogo srce milosti prosi,
moje srce prežalostno! . . .

France Bevk.